Suomen Pysyvä Edustusto Bryssel EUE NEUVOSTORAPORTTI EUE2018-02756

EUE Holm Mikko(UM), Lehtinen Jonna(UM), Peltola Janne(UM) 03.10.2018

Asia
Kilpailukykyneuvosto

Kokous
Kilpailukykyneuvosto 27.09.2018 - 28.09.2018

Kilpailukykytilanteen tarkistamisessa ministerit keskustelivat Euroopan alueellisesta kilpailukyvystä. Alueellisen kilpailukykyvyn kehittämisen kannalta keskeisenä pidettiin alueiden erityispiirteiden huomioimista. Haasteina nähtiin muun muassa osaavan työvoiman saatavuus ja työn tuottavuuden tason parantaminen.

Teollisuuden osalta ministerit keskustelivat tekoälyn ja robotiikan haasteista ja mahdollisuuksista Euroopan teollisuudelle. Puheenvuoroissa korostettiin yhtenäisen, koordinoidun sekä yksityiskohtaisen suunnitelman tekemisen merkitystä sekä panostusta teknologioihin ja innovaatiotoimintaan. Myös avoimen data ja datapolitiikan merkitystä nostettiin esiin.

Muissa asioissa kuultiin tilannekatsauksia puheenjohtajamaalta, komissiolta sekä muutamilta jäsenvaltiolta.

Tutkimusosuudessa keskusteltiin puheenjohtajavaltion edistymisraportin pohjalta Horisontti Eurooppa - ohjelmaa toimeenpanevan erityisohjelman oikeusperustan, sekä ohjelman osallistumispohjan laajentamisen ja Globaalit haasteet ja teollisuuden kilpailukyky -pilarin rakennetta koskevista kysymyksistä. Iltapäivällä keskityttiin hakemaan ratkaisua Horisontti Eurooppa -ohjelman toimeenpanossa keskeisen strategisen suunnitelman tuottamiseen. Ministerit päätyivät ratkaisuun, jossa eräät keskeisimmistä asioista, kuten missioiden ja kumppanuuksien aihealueet, nostetaan erityisohjelmapäätökseen.

TORSTAI 27. SYYSKUUTA 2018 (klo 10.00)

1. Esityslistan hyväksyminen

SISÄMARKKINAT JA TEOLLISUUS

Muut kuin lainsäädäntöasiat

2. Kilpailukykytilanteen tarkistaminen

Kilpailukykyministerien vakiokeskustelun aiheena oli tällä kertaa Euroopan kilpailukyvyn alueellinen ulottuvuus. Komissio (*komissaari Bieńkowska*) alusti aiheesta.

Haasteena on se, että talous kasvaa epäyhtenäisesti eri alueilla. Uusi monivuotinen rahoituskehysesitys tähtää omalta osaltaan näiden erojen tasoittamiseen. Alueiden merkitys Euroopan talouden kasvussa on keskeinen. Komissio toivoi, että keskustelua voitaisiin käydä parhaista käytännöistä ja erityisesti siitä, miten alueellinen ulottuvuus on otettu huomioon kansallisessa kilpailukykypolitiikassa.

Keskustelua oli aiemmin pohjustettu kilpailukyky- ja kasvutyöryhmän korkean tason kokoonpanossa. Korkean tason kokoonpanon puheenjohtaja esitteli keskustelun tulokset. Alueiden kilpailukyvyn merkitystä koko Euroopan kilpailukyvylle pidettiin keskeisenä. Keskeisiä elementtejä alueellinen kilpailukyvyn parantamisen kannalta ovat mm. innovaatioiden, digitalisaation ja erikoitumisen tukeminen. Haasteita ovat erityisesti heikko työn tuottavuus, työvoiman saatavuus ja maahanmuuton asettamat haasteet. Alueelliset erityispiirteet olisi pyrittävä ottamaan huomioon myös kansallisessa kilpailukykypolitiikassa.

Ministereiden keskustelussa yksi keskeisimmistä esiin nousseista asioista oli alueellisten erityispiirteiden huomioiminen. Moni jäsenvaltio käytti esimerkkinä sitä, kuinka eri tavalla ajoneuvojen päästörajoitukset vaikuttavat alueisiin ja niiden kilpailukykyyn. Toisena keskeisenä alueellinen kilpailukyvyn tukijana esiin nousi älykäs erikoistuminen (*smart specialisation*), jota monet jäsenvaltiot korostivat. Ministereiden keskustelussa myös osaavan työvoiman riittävä saatavuus ja tuon tuottavuuden lisääminen nähtiin keskeisinä elementteinä alueellisen kilpailukyvyn kannalta. Lisäksi korostettiin myös sitä, että Euroopan tason suunnittelussa (Eurooppalainen ohjausjakso) alueiden tarpeet olisi otettava paremmin huomioon.

Suomi korosti sitä, että alueiden kilpailukykyedellytysten parantamisessa on keskityttävä älykkään ja "vihreän" kasvun luontiin. Toimenpiteitä on suunnattava mm. innovaatioiden, digitalisaation, tekoälyn, ilmastonmuutoksen torjumisen ja kiertotalouden edistämiseen. Lisäksi Suomi korosti tasapuolisista toimintaedellytyksistä huolehtimista.

3. Uusi näkökulma Euroopan teollisuuteen: tekoäly ja robotiikka

Puheenjohtaja Itävallan talousministeri Margarete Schramböck, esitteli asian. Kilpailukykyministerien (sisämarkkinat ja teollisuus) epävirallisessa kokouksessa 15.–16.7. 2018 Wienissä käytyjen keskustelujen jatkona Itävalta haluaa edistää vahvemman teollisuusstrategian luomista EU:lle ja puheenjohtajakaudelleen asettamaansa tavoitetta "vaurauden ja kilpailukyvyn turvaaminen digitalisoinnin avulla". Puheenjohtaja korosti digitaalisen murroksen merkitystä teollisuudelle. Puheenjohtaja nosti esiin innovaatiokapasiteetin kasvattamisen, sisämarkkinoiden edistämisen (ml. digitaalisten sisämarkkinoiden) erityisesti datan saatavuuden osalta ja digitaalisten innovaatiokeskittymien (*digital innovation hubs*) roolin merkityksen erityisesti rajat ylittävässä yhteistyössä. Puheenjohtaja kiitti myös kilpailukyvyn korkean tason työryhmää sen tekemästä työstä eurooppalaisen teollisuuden kilpailukyvyn indikaattoreihin.

Komissio (komissaari Bieńkowska) kiinnitti puheenvuorossaan huomiota komission työhön EU:n tekoälystrategian laatimiseksi. EU:n globaalin kilpailukyvyn vuoksi panostuksia tekoälyyn täytyy tehdä. Komission huhtikuussa julkaisemassa tekoälytiedonannossa tavoitteena

on muun muassa aktivoida yksityiset ja julkiset investoinnit, jotka yhteenlaskettuna olisivat noin 20 mrd. vuodessa. Lisäksi mm. COSME-ohjelmassa on jo tehty panostuksia tekoälyyn ja Horisontti Eurooppa -ohjelmassa on tarkoitus aktivoida investointeja tekoälyyn. Komissio on perustanut myös korkean tason asiantuntijaryhmän miettimään muun muassa eettisiä kysymyksiä sekä konkreettista toimintasuunnitelmaa. Pekka Ala-Pietilän johtaa tekoälyn korkean tason työryhmää. Ensimmäinen luonnos tekoälyn toimintasuunnitelmasta on tekeillä. Lopuksi komissaari vielä mainitsi, että Helsingissä järjestetään AI Foorumi, jossa mm. pohditaan eettisiä kysymyksiä.

Korkean tason kilpailukyky ja kasvu -työryhmän puheenjohtaja Ulrich Schuh nosti esiin tiiviin yhteistyön ja parhaiden käytäntöjen jakamisen jäsenvaltioiden välillä sekä tutkimuksen ja disruptiivisten innovaatioiden rahoittamisen. Huomiota pitää kiinnittää start-up- ja pk-yrityksiin.

Asiantuntijapuheenvuoron piti IWA Techin toimitusjohtaja ja start-up-yritysrahoittaja Mic Hirschbrich. Hän nosti esiin sen, että tekoälyn suhteen eettisyys ei ole globaali kilpailukykyetu, mutta EU:ssa on tarpeen täysin avoin datakulttuuri, joka olisi eurooppalaisten arvojen mukainen. Erityisen tärkeää on pk-yritysten tuominen uudelle tasolle tekoälyn käytön suhteen – pk-yrityksille voisikin luoda oman tekoälyfoorumin.

Lähes kaikki jäsenvaltiot käyttivät puheenvuoron. Puheenvuoroissa korostettiin yhtenäisen, koordinoidun sekä yksityiskohtaisen suunnitelman tekemisen merkitystä. EU:ssa täytyy panostaa teknologioihin kuten tekoälyyn ja niiden tutkimus- ja innovaatiotoimintaan, jotta taataan Euroopan globaali kilpailukyky. Myös avoimen datan ja datapolitiikan merkitys mainittiin useissa puheenvuoroissa. Jäsenvaltiot nostivat esiin sen, että osaamiseen ja eettisiin kysymyksiin on syytä kiinnittää huomiota, jotta taataan luottamus uusiin teknologioihin.

Suomi kiitti puheenvuorossaan vierailevaa puhujaa avoimen datan merkityksen nostamisesta tekoälyn kannalta. Suomi korosti omassa puheenvuorossaan tekoälyn ja muiden teknologioiden merkitystä teollisuuden kilpailukyvylle sekä kertoi työstään tekoälyn eettisten ohjeiden tekemiseksi. EU:n teollisuuspolitiikan kannalta tärkeää, että tulevan rahoituskehyksen eri ohjelmissa, kuten Horisontti Eurooppa ja Digitaalinen Eurooppa, on riittävät panostukset uusiin teknologioihin ja innovaatioihin. Suomi korosti myös sisämarkkinoiden toimeenpanon ja kehittämisen merkitystä EU:n globaalille kilpailukyvylle. Lopuksi Suomi kutsui vielä tervetulleeksi AI Foorumiin Helsinkiin 8.–9.10.2018.

Lopussa komissio vielä korosti, että tarvitaan koordinoitu suunnitelma, jossa selvät fokusalueet ja prioriteetit. Etiikan osalta tehdään lisätyötä vielä Helsingissä.

Muut asiat

4. a) Kilpailukyvystä vastuussa olevien EU-ministerien epävirallisen kokouksen jatkotoimet (Wien, 15. ja 16. heinäkuuta 2018)

Puheenjohtajavaltio (*ministeri Schramböck*) informoi epävirallisen ministerikokouksen tuloksista. Teollisosiossa oli käsitelty Euroopan teollisuuden uudistamista ja keskitytty erityisesti tekoälyyn, digitaaliseen muutokseen sekä tulevaisuudessa tarvittaviin taitoihin. Epävirallisessa ministerikokouksessa käsiteltiin myös Horisontti Eurooppa -tutkimuksen puiteohjelmaa sekä Digitaalinen Eurooppa –ohjelmaa.

Asiakohdasta ei käyty keskustelua.

b) Digitaalisten sisämarkkinoiden sähköistä kaupankäyntiä koskevien aloitteiden täytäntöönpano: Tilannekatsaus ja tie eteenpäin

Komissio (*varapuheenjohtaja Ansip*) esitteli tilannekatsauksen. Sähköisessä kaupankäynnissä edelleen paljon potentiaalia, jota ei ole täysimääräisesti saatu käyttöön. Tämän komission aloitteista keinotekoisia sähköisen kaupankäynnin esteitä on poistettu. Keskeisenä esimerkkinä komissio nosti esiin perusteettomat maarajoitukset kieltävän asetuksen. Tämä ei kuitenkaan yksinään riitä vaan on jatkettava pöydällä olevien ehdotusten käsittelyä, joista keskeisimpiä ovat digitaalisen sisällön kaupan sopimusehtoja koskeva ehdotus sekä EU:n kuluttajasääntelyn päivittämiseksi annetut ehdotukset ("New Deal for Consumers").

Asiakohdasta ei käyty keskustelua.

c) Tiedonanto: Vähittäiskauppa-alan päivittäminen 2000-luvulle

Komissio (*komissaari Bieńkowska*) esitteli tiedonannon. Vähittäiskaupan alalla on paljon lainsäädännöllisiä rajoitteita. Samalla haasteena on myös nopeasti muuttuva toimintaympäristö. Näitä haasteita on pyrittävä hallitsemaan. Komissio nosti esiin erityisesti tavoitteen verkkokaupan kehittämisestä ja lisäämisestä.

Asiakohdasta ei käyty keskustelua.

d) EU:n sisämarkkinoiden 25. vuosipäivää juhlistaneen konferenssin tulokset (Praha, 8. kesäkuuta 2018)

e) Sisämarkkinafoorumin "25-vuotias, eurooppalainen, vapaa ja yhtenäinen" tulokset (Riika, 14. syyskuuta 2018)

Käsiteltiin asiakohdat 4d ja 4e yhdessä. Tšekin tasavallan ja Latvia valtuuskunnan kertoivat konferenssien tuloksista. Molemmissa tilaisuuksissa esiin oli erityisesti noussut rajat ylittävien palvelumarkkinoiden kehittymättömyys. Lisäksi yhdeksi keskeiseksi haasteeksi oli tunnistettu viranomaismenettelyiden erilaisuudesta johtuvat haasteet.

Muutamat jäsenvaltiot, mukaan lukien Suomi, käyttivät puheenvuoron korostaakseen komissiolle sitä, että Eurooppa neuvoston pyytämän sisämarkkinoiden tilaa koskevan katsauksen tulee sisältää myös faktoihin pohjautuvat arvion siitä, miten sisämarkkinoita on jatkossa entisestään kehitettävä.

5. A-kohtien hyväksyminen

a) Muiden kuin lainsäädäntöasioiden luettelo

Hyväksyttiin keskusteluitta asiakirjan 12309/18 mukaisesti

b) Lainsäädäntöasioiden luettelo (Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 16 artiklan 8 kohdan mukainen julkinen käsittely)

Hyväksyttiin keskusteluitta asiakirjan 12310/18 mukaisena

PERJANTAI 28. SYYSKUUTA 2018 (klo 10.00)

TUTKIMUS

Lainsäädäntökäsittelyt
(Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 16 artiklan 8 kohdan mukainen julkinen käsittely)

6. Euroopan horisontti -paketti: Tutkimuksen ja innovoinnin puiteohjelma 2021–2027

a) Puiteohjelma ja sen osallistumista ja tulosten levittämistä koskevat säännöt

Puheenjohtajan, Itävallan tutkimusministeri *Heinz Fassmanin*, esittelemän edistymisraportin pohjalta käytiin keskustelu kolmesta siihen nostetusta keskeisestä asiakokonaisuudesta: 1) oikeusperustan valinta Horisontti Eurooppaa toimeenpanevalle erityisohjelmalle, 2) osallistumispohjan laajentamiseen liittyvät keinot ja kysymykset sekä 3)”Globaalit haasteet ja teollisuuden kilpailukyky” -pilariin liittyvät rakenteelliset kehittämisehdotukset.

Komissio, *komissaari Carlos Moedas,* totesi edistymisraportin heijastelevan hyvin neuvottelujen keskeisiä kysymyksiä. Oikeusperustan osalta komissio korosti ensisijaisesti sisältöneuvotteluissa etenemistä. Osallistumispohjan laajentamisen kysymyksiin komissio suhtautui vakavasti eikä pitänyt mahdollisena huippulaadusta tinkimistä. Pilarirakennetta koskevissa kysymyksissä komissio puolusti omaa ehdotustaan.

Ministerien keskustelussa oikeusperustakysymyksen osalta suurin osa maista oli neuvoston oikeuspalvelun antaman lausunnon kannalla, jonka mukaan erityisohjelman tulisi perustua vain artiklaan 182 (tutkimus ja teknologinen kehittäminen). Useat ministerit pitivät yhtä lailla tärkeänä, ettei oikeusperustan mahdollinen muuttaminen saa kuitenkaan aiheuttaa turhaa haittaa tai hidastetta ohjelman sisällöstä käytäville neuvotteluille. Myös Suomi käytti tämän suuntaisen puheenvuoron ja korosti mm. tässä yhteydessä myös Horisontti Eurooppa – ohjelman merkitystä kilpailukyvyn kehittäjänä.

Keskustelussa osallistumispohjan laajentamisesta vahvistuivat erityisesti kaksi näkökulmaa: huippulaadun tulee olla kantava periaate läpi ohjelman, ja koko Euroopan ”lahjakkuuspotentiaali” tulee saada tuloksellisen tutkimus- ja innovaatiotoiminnan käyttöön. Synergiat muiden rahoitusohjelmien kanssa ovat siksi tärkeitä.

”Globaalit haasteet ja teollisuuden kilpailukyky” –pilarin rakenteeseen ministerit esittivät joitakin muutosehdotuksia. ”Osallistava ja turvallinen yhteiskunta” –klusterin jakaminen kahteen sai laajaa kannatusta. ”Ilmastonmuutos, energia ja liikkuvuus” –klusterista liikkuvuuden erottaminen omaksi klusterikseen ei saanut ristiriidatonta vastaanottoa. Monet ministerit korostivat pilarissa toteutettavien toimien laaja-alaisuutta perustutkimuksesta innovaatioihin ja käyttöönottoon, sekä halusivat pk-yrityksille näkyvämpää roolia. Useat maat, mukaan lukien Suomi, pitivät tärkeänä myös joustavuutta, klusterienvälisiä toimia sekä monia erilaisia toimijoita sitouttavia yhteiskehittämishankkeita. Esimerkkeinä Suomi nosti biotalouteen ja tekoälyyn liittyvät haasteet ja mahdollisuudet.

b) "Euroopan horisontin" täytäntöönpanoa koskeva erityisohjelma

Erityisohjelma käsiteltiin regulaation yhteydessä em. puheenvuorokierroksella.

7. Tutkimuksen ja innovoinnin puiteohjelmaan 2021–2027 "Euroopan horisontti" liittyvä strateginen suunnittelu

Puheenjohtajan (*ministeri Fassman*) taustapaperin pohjalta jatkettiin epävirallisessa neuvostossa Wienissä (17.7.) aloitettua keskustelua erityisohjelmaa tarkentavan ja työohjelmia ohjaavan strategisen suunnitelman muodosta, pääsisällöistä ja sen tuottamisen prosessista.

Ministerit totesivat jälleen, että jäsenmaiden rooli strategisessa suunnittelussa on ja tulee olla keskeinen. Siksi valtaosa ministereistä piti parempana integroida osa strategisen suunnitelman pääelementeistä jo erityisohjelmaa koskevaan neuvoston päätökseen (oletuksella, että erityisohjelman oikeusperusta tullaan muuttamaan). Näitä elementtejä ovat esimerkiksi missioiden ja kumppanuuksien aihealueet. Myös Suomi piti puheenvuorossaan tärkeänä, että jäsenmaat ovat tiiviisti mukana strategisessa suunnittelussa. Suomi ei kuitenkaan ottanut keskustelussa kantaa siihen, missä tarkemmassa muodossa tämän tulisi tapahtua.

Muut asiat

Eurooppalaisen suurteholaskennan yhteisyrityksen (European High Performance Computing Joint Undertaking) perustava regulaatio (10594/18) hyväksyttiin.

Suomen edustajat
EMI Mika Lintilä virkamieskuntineen

Asiakirjat
Asiakohdittain

Liitteet

Viite

Asiasanat	kilpailukyky, kilpailukykyneuvosto, sisämarkkinat, teollisuus, teollisuuspolitiikka, tiede, tutkimus- ja kehittämistoiminta
Hoitaa	**LVM, OKM, OM, TEM, UM**
Tiedoksi	ALR, EUE, MAVI, MMM, PE, PLM, SM, STM, TRAFI, TULLI, VM, VNK, VTV, YM